

Primer Col·loqui sobre «la romanització dels Pirineus i els dominis lingüístics actuals». — Els dies 19 a 23 de juliol de 2004 es va celebrar a Salardú (Vall d'Aran), organitzat pel Departament de Filologia Catalana i Comunicació de la Universitat de Lleida i acollit pel Conselh Generau d'Aran, el Primer Col·loqui sobre «La romanització del Pirineu i els dominis lingüístics actuals», un cicle de conferències i discussions amb la presència d'especialistes en la temàtica procedents de disciplines diverses: història medieval i antiga, arqueologia, dialectologia catalana i occitana, basc i llengües prerromàniques, i gramàtica històrica. El Col·loqui també volia fer entrar en discussió especialistes d'àmbits professionalment diversos, tant persones que treballen en universitats com institucions públiques i sector privat. Les universitats de procedència foren la de Lleida (Jordi de Bolòs, Aitor Carrera, Ramon Sistac, Jordi Suïls i Albert Turull), la de València (Enric Guinot), la d'Alacant (Josep Martines) i la del País Basc (Joakin Gorrotxategi); així mateix, un dels participants procedia de l'Institut d'Estudis Catalans (Joan Anton Rabella) i un altre procedia del sector empresarial, com a professional autò-

nom de la recerca arqueològica (Pèir Còts). Els cinc blocs de què constava el cicle eren dedicats cadascun a un període o enclavament geogràfic i miraven de combinar i contrastar, a través de dues sessions consecutives, aspectes complementaris, ja fos a partir de l'anàlisi d'àrees diferents (àrea catalana i àrea occitana) o a partir de disciplines diverses (història i lingüística, o arqueologia i onomàstica, per exemple).

El cicle es va encetar amb una presentació dels dominis lingüístics català i occità a càrrec de Ramon Sistac i Jordi Suïls (coordinadors del Col·loqui), i va continuar amb una presentació del panorama lingüístic prerromànic al Pirineu a càrrec de Joakin Gorrotxategi. Aquesta presentació, a banda de ser altament informativa, va suscitar força temes adjacents encara poc explorats, com ara quina és la situació que cal imaginar per al sud i per a la meitat oriental del Pirineu. Per a una època més propera, el període medieval, Joan Anton Rabella va posar en qüestió nombrosos prejudicis i tòpics sobre els suposats primers testimonis escrits del català, i va obrir qüestions que demanen atenció sobre el període previ a l'aparició del català escrit i sobre el grau d'homogeneïtat del català medieval. Albert Turull i Aitor Carrera van presentar el panorama de la toponímia romànica i prerromànica a l'entorn del Pirineu; mentre que el primer va introduir qüestions metodològiques i va centrar la discussió sobre aquestes qüestions en el domini català, el segon es va ocupar de l'àrea aranesa, amb especial atenció al contrast entre la part baixa de la vall i la zona de contacte amb el català pallarès. L'arqueòleg Pèir Còts va oferir un panorama diacrònic dels testimonis materials que es podrien relacionar amb les dades lingüístiques conegudes sobre el període immediatament anterior i posterior a l'inici de la romanització, tot suggerint la necessitat d'una recerca més aprofundida i coordinada en aquest tipus de contrast. Per la seua banda, i en relació amb el període medieval, Jordi de Bolòs va aportar una síntesi del que es coneix sobre les formes de poblament, en relació amb el procés d'ocupació o reocupació del territori i, doncs, en estreta relació amb les possibles hipòtesis sobre les formes de la romanització lingüística al sud del Pirineu. En aquest cas, les diferències entre l'ocupació de la zona pirinenca i la de les àrees més meridionals es correlacionen amb contrastos en la toponímia, tot suggerint una via de recerca força productiva. La darrera sessió anava dedicada a l'expansió meridional del català. Des d'un punt de vista històric, i especialment centrat en l'antroponímia, Enric Guinot va apuntar les possibles relacions entre aquesta ocupació dels territoris meridionals i la procedència aragonesa (i fins i tot occitana en darrera instància) d'una part de la població. Les dades que va oferir Josep Martines, des d'una visió dialectològica, van suggerir una correlació efectiva entre tots dos enfocaments.

En definitiva, el Col·loqui es va cloure amb l'acord en el sentit que la interdisciplinarietat és altament productiva per a la temàtica tractada i va servir per a emplaçar els participants a un proper simposi que haurà de tractar amb més detall aquests mateixos aspectes. Aquest simposi, que se celebrarà en dues edicions (la primera, a Alacant, entre els dies 13 i 15 de gener de 2005, i la segona a Lleida en una data per determinar de 2006), desglossarà, en cadascuna d'elles, les qüestions purament lingüístiques i les de caire històric. [J. Su.]